

ENEBAKK KOMMUNE
– mulighetenes Enebakk

Temaplan for idrett, fysisk aktivitet og friluftsliv 2023-2030

Innhold

Sammendrag	3
1 Innledning.....	4
1.1 Bakgrunn og formål.....	4
1.1 Formålet med temaplanen.....	5
1.2 Planprosessen.....	5
1.3 Planperioden	6
2. Føringer	6
2.1 Nasjonale føringer	6
2.1.1 Føringer som berører idrett.....	7
2.1.2 Føringer som berører fysisk aktivitet og folkehelse	7
2.1.3 Føringer som berør friluftsliv.....	7
2.2 Regionale føringer	8
2.3 Kommunale føringer.....	10
Arealplaner	10
Øvrig planverk som legger føringer for temaplanen	11
Økonomiske rammer.....	11
3. Utviklingstrekk i Enebakk kommune mot 2030.....	11
3.1 Befolkningsutvikling	11
3.1.1 Aktive eldre.....	12
3.1.2 Barn og unge utenfor organisert aktivitet	12
3.1.3 Innbyggere med nedsatt funksjonsevne	12
3.2 Generelle utviklingstrekk om aktivitet i Viken fylkeskommune.....	13
3.3 Sammenheng mellom idrett og friluftsliv.....	13
3.4 Barnehage og skole.....	14
3.5 Tildeling av halltid.....	14
3.6 Anleggstetthet og anleggsutvikling	15
3.7 Miljø- og helsemessige utfordringer.....	16
4. Mål og strategier	16
4.1 Idrett.....	17
4.2 Fysisk aktivitet.....	18
4.3 Friluftsliv	18
5 Oppfølging av planen	19
Definisjoner og klargjøring av begreper.....	21
Vedlegg.....	23
Anleggsplan for idrett, fysisk aktivitet og friluftsliv	24

Sammendrag

Fysisk aktivitet fremmer god helse! Denne planen beskriver hvordan Enebakk kommune kan bidra til at innbyggerne har mulighet til å være fysisk aktive hele livet.

Temaplan for idrett, fysisk aktivitet og friluftsliv 2023-2030 erstatter Kommunedelplan for idrett, friluftsliv og fysisk aktivitet 2018-2030.

Temaplanen er forankret i kommuneplanens samfunnsdel hvor det er utpekt tre satsingsområder som skal gi retning og grunnlag for mål og prioriteringer. Disse er «Oppvekst», «Bærekraftig samfunnsutvikling» og «Livskvalitet».

For å bedre den generelle folkehelsen er det viktig å legge til rette for at *alle* grupper av befolkningen kan utøve egenorganisert trening og mosjonsaktivitet, og helst i nær tilknytning til hjemmet. Temaplanen foreslår hvordan Enebakk kommune kan tilrettelegge for dette gjennom gode turstier, lett tilgang til Østmarka, nærmiljøanlegg med geografisk spredning, samt andre sosiale møteplasser. Dette vil kunne bidra til utviklingen av et sosialt bærekraftig samfunn.

Temaplanen sier videre hvordan Enebakk kommune kan tilrettelegge områder for fysisk aktivitet og friluftsliv, inkludert rehabilitering og utbygging av anlegg. Det er et krav fra Kultur- og likestillingsdepartementet (KUD) at alle kommuner må ha en kommunal plan som grunnlag for tildeling av spillemidler til idretts-, nærmiljø- og friluftsanlegg. Dette ivaretas i «Anleggsprogram for idrett, fysisk aktivitet og friluftsliv», som rulleres årlig.

Denne planen består av en generell del, en kortsiktig del med anleggsprogram og en langsiktig del med uprioritert liste over anlegg. Den generelle delen inneholder formål, føringer, utviklingstrekk i befolkningen og målsetninger. Anleggsprogrammet og uprioritert liste har til hensikt å bidra til å unngå at prioriteringer blir foretatt ut fra kortsiktige behov og særinteresser. Disse er organisert som vedlegg i temaplanen, under «Anleggsplan».

Temaplanen er basert på statlige og regionale føringer, kommunale satsingsområder og innspill fra innbyggere. Lag, foreninger og privatpersoner har hatt muligheten til å komme med innspill i løpet av høringsperioden og gjennom brukervedvirkningsmøte.

Temaplanen for idrett, fysisk aktivitet og friluftsliv har ett overordnet mål og tre likestilte, utfyllende mål for hvert av områdene. Målene og hvordan disse skal følges opp kommer frem av kapittel 4. Mål og strategier.

Overordnet mål: Aktive innbyggere.

Aktivitet er viktig hele livet. Enebakk kommune og våre samarbeidspartner skal legge til rette for og bidra til aktivitet for alle innbyggere, uavhengig av alder og funksjonsevne.

1 Innledning

Befolkningsveksten, økt innvandring og en aldrende befolkning har stor betydning for framtidig planlegging knyttet til folkehelse, samfunnsutvikling og sosial infrastruktur. God planlegging er avgjørende for å sikre effektiv arealbruk, sunne og trygge omgivelser og gode levekår for alle. I den sammenheng er spesielt nærmiljøet en viktig faktor for økt helse og trivsel. Fysisk aktivitet kan forebygge, utsette eller lindre svært mange kroniske sykdommer. Gjennom planlegging kan kommunen legge gode rammer for en sunnere livsstil med økt fysisk aktivitet for alle kommunens innbyggere. Fylkeskommune og kommune kan sammen bidra ved å legge til rette for økt aktiv transport gjennom å sykle, gå mer i hverdagen og sikre god tilgang til områder for lek, idrett, rekreasjon og nærfriluftsliv for alle samfunnsgrupper. Arbeidet med å tilrettelegge for fysisk aktivitet bør foregå i samarbeid mellom kommunene, grunneiere og idretts- og frilufsorganisasjoner.

En større andel eldre betyr at det også bør legges til rette for at flest mulig kan bo hjemme og klare seg selv i hverdagen. Ved å skape felles møteplasser og legge til rette for deltakelse i sosiale og kulturelle aktiviteter, kan planleggingen bidra til integrering og tilhørighet for alle befolkningsgrupper (Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging, vedtatt 12. juni 2015). I tillegg slår også samhandlingsreformen av 1. juni 2012 fast viktigheten av forebyggende arbeid og tidlig innsats når det kommer til helsefremmende arbeid. Dette gjelder spesielt i nærmiljøet hvor økt søkelys på helsefremmende tiltak kan hjelpe flere i aktivitet, til et sunnere kosthold og til å stumpe røyken.

Inkludering av barn og ungdom i alderen 6-19 år er et spesielt prioritert område fra Kunnskapsdepartement og Norges Idrettsforbund. Enebakk kommune har sluttet seg til en slik prioritering. For at vi skal nå det nasjonale målet om at alle barn og unge i kommunen skal delta i organiserte fritidsaktiviteter, må premisset være at det skal skje uavhengig av familiens sosiale eller økonomiske status.

1.1 Bakgrunn og formål

Temaplan for idrett, fysisk aktivitet og friluftsliv er en del av det kommunale plansystemet, og strekker seg over perioden 2023-2030. Temaplanen er en fullstendig revidering og komprimert versjon av Kommunedelplan for idrett, fysisk aktivitet og friluftsliv 2018-2030.

Temaplanen er ment som et styringsredskap for å nå kommunens satsingsområder, og skal være et verktøy for prioritering av anlegg. Hensikten er tilrettelegging av og tilgjengelighet til idrettsanlegg, aktivitetsarenaer og aktivitetstilbud for alle kommunens innbyggere. Det er et krav fra Kultur- og likestillingsdepartementet at alle kommuner må ha en kommunal plan som grunnlag for tildeling av spillemidler til idretts-, nærmiljø- og friluftsanlegg. Spillemiddelordningen utgjør et vesentlig økonomisk bidrag i både rehabilitering av anlegg og etablering av nye. «Anleggsprogram for idrett, fysisk aktivitet og friluftsliv» skal fange opp nye og endrede behov for anlegg som involverer søknad om spillemidler. Anleggsprogrammet rulleres årlig, og bidrar til at temaplanen blir et levende arbeidsdokument.

Idrett, friluftsliv og fysisk aktivitet engasjerer svært mange mennesker. For å kunne ivareta disse interessene i arealforvaltningen, kreves en fornuftig tilrettelegging og organisering. Viktigheten av å utvikle gode planer som politiske styringsredskaper er derfor stor. Planene må inneholde klare behovsvurderinger med tanke på samfunnsmessige og idrettspolitiske mål. Planen er ikke juridisk bindende eller økonomisk forpliktende.

1.1 Formålet med temaplanen

Formålet er å ha en overordnet plan som danner grunnlaget for Enebakk kommune sin langsiktige samfunnsplanlegging innen områdene idrett, fysisk aktivitet og friluftsliv. Planen skal også være et verktøy for å få oversikt over hvilke behov kommunen har når det kommer til disponering av arealer til idrett, fysisk aktivitet og friluftsliv, i et kortsiktig og langsiktig perspektiv. Planen skal fungere som et overordnet politisk styringsdokument, samtidig som den danner grunnlaget for det administrative arbeidet innen idrett, fysisk aktivitet og friluftsliv. Idrett, fysisk aktivitet og friluftsliv er et viktig virkemiddel i å forebygge sosial ulikhet og styrke livskvalitet. Planen skal derfor ta opp i seg en målsetting om integrering av barn og unge utenfor faste aktiviteter. Videre er det en forventning om at FNs bærekraftsmål innarbeides i planen.

Temaplan for idrett, fysisk aktivitet og friluftsliv i Enebakk kommune skal bidra til å:

- skape et samfunn med gode oppvekstmiljøer, små forskjeller og like muligheter for alle.
- hindre utenforskap og utjevne sosial ulikhet i helse.
- tilby et godt fritidstilbud som fremmer læring, helse og inkludering.
- beholde, videreutvikle og etablere møteplasser og arenaer for organisert og egenorganiserte fritidsaktiviteter for alle, spesielt barn og unge.
- sikre arealer for idrett, fysisk aktivitet og friluftsliv i planperioden.
- utvikle attraktive bomiljøer.
- legge til rette for et tett samarbeid med frivilligheten, uorganisert som organisert.
- gi grunnlag for prioritering av søknader om spillemidler til anlegg for idrett, fysisk aktivitet og friluftsliv, og sikre at disse er innarbeidet i en kommunal plan.
- avklare kommunens og organisasjonens oppgaver, ansvar og økonomiske forpliktelser ved utbygging og drift av anlegg og områder for fysisk aktivitet.
- gjennomføre en plan- og målstyrt rehabilitering og utbygging av anlegg
- tilrettelegge for turveier, stier og snarveier for grønn mobilitet
- sikre god tilgang til naturområder (inkludert Marka), friområder og grøntareal ved utbygging av tettsteder og andre områder.
- gi grunnlag for å lage en oversikt over ulike aktivitetstilbud i kommunen.

1.2 Planprosessen

Planen er utarbeidet i tråd med prosess vedtatt av kommunestyret i sak 95/22, fastsettelse av planprogram – revidering av kommunedelplan for idrett, fysisk aktivitet og friluftsliv – temaplan. Vedtaket danner utgangspunktet for revideringsarbeidet.

I mars 2023 ble kommuneplanens samfunnsdel vedtatt. For å implementere samfunnsdelens satsningsområder i denne temaplanen ble arbeidet noe forsinket i forhold til opprinnelig fremdriftsplan.

Fra januar 2023 har arbeidet blitt ledet av ny kultur- og idrettskonsulent i Enebakk kommune. Det har vært en prosjektgruppe bestående av medlemmer fra kommunens ledergruppe, Enhetsleder for kultur, integrering og forebygging, rådgiver fra Enhet for natur, areal og byggesak, stabskoordinator i kultur og oppveksttjenesten, folkehelsekoordinator med flere. Det har blitt invitert til møter for å diskutere planens innhold og målsetninger, både innad og utenfor organisasjonen. Kommunedirektørens ledergruppe har vært styringsgruppe.

Oppstart av revideringsarbeidet ble annonsert i Enebakk avis, Facebook og på kommunes nettsider. Samtidig ble det bedt om innspill til planprogrammet fra kommunens lag, foreninger, råd og privatpersoner. Det ble også sendt ut brev direkte til naturlige samarbeidspartnere som idrettslag, andre frivillige organisasjoner, nabokommuner og fylkeskommunen.

Planen er utarbeidet på grunnlag av statlige føringer, kommunale mål for idrett, fysisk aktivitet og friluftsliv og skriftlige innspill fra lag, foreninger og privatpersoner. I tillegg har det vært gjennomført et dialogmøte hvor 15 deltakere kom med innspill på gitte temaer. Dialogmøtet rettet søkelyset på hvordan kommunen og frivilligheten sammen kan skape:

- mulighet for fysisk aktivitet for alle, uavhengig av alder og funksjonsevne
- økt rekruttering (av jenter) til idrett og friluftsliv
- god tilgang til naturområder og friområder
- møteplasser og aktivitetstilbud gjennom hele livet

Innspillene som kom frem under dialogmøtet er integrert i kap. 4. Det var vilje og ønske om å arrangere flere dialogmøter i planperioden. Hensikten er å videreutvikle en felles plattform for økt samhandling på tvers av kommune, lag og foreninger.

1.3 Planperioden

Temaplan for idrett, fysisk aktivitet og friluftsliv har en kortsiktig og en langsiktig del. Sammen med den generelle delen er de viktige når det gjelder å legge føringer for å sikre arealer for lek, friluftsliv og idrettsaktiviteter. Kortsiktig og langsiktig del er organisert som vedlegg 1: «Anleggsplan».

- **Den kortsiktige delen:** Anleggsprogrammet har et tidsperspektiv på 4 år og skal rulleres hvert år. Denne skal inneholde en prioritert liste over hvilke anlegg som skal bygges og/eller rehabiliteres. Denne skal knyttes opp mot kommunens handlingsprogram og årsbudsjetter.
- **Den langsiktige delen:** Har et tidsperspektiv på 8 år og omtaler den overordnede målsetting og utvikling. De ulike anleggene føres opp i uprioritert rekkefølge. Revidering bør samordnes i en syklus på 4 år, samtidig med revidering av kommuneplanen.

2. Føringer

Det foreligger en rekke planer, meldinger, lover og utredninger på nasjonalt, regionalt og kommunalt nivå som har betydning for arbeidet med temaplanen for idrett, fysisk aktivitet og friluftsliv. Her er det gjort et utvalg av de føringer som er mest sentrale for denne planen.

2.1 Nasjonale føringer

Ansvaret for idrett og fysisk aktivitet er delt på flere departementer:

- Idrett: Kulturdepartementet
- Folkehelse: Helse- og omsorgsdepartementet
- Friluftsliv: Klima- og miljøverndepartementet
- Aktivitet i barnehage og skole: Kunnskapsdepartementet

2.1.1 Føringer som berører idrett

Stortingsmelding nr 26 (2011-2012) «Den norske idrettsmodellen» understreker nødvendigheten av at idretten skal være inkluderende og åpen slik at alle som ønsker å delta får muligheten til det. Visjonen for den statlige idrettspolitikken er «idrett for alle». En viktig forutsetning for dette er økt satsing på anlegg for idrett og egenorganisert fysisk aktivitet, herunder friluftsliv. Dette er en viktig kilde til glede, overskudd, fysisk og psykisk mestring og deltakelse i sosialt felleskap. Selv med et overordnet mål har likevel idrettsmodellen enkelte prioriterte målgrupper som det er særs viktig at den statlige idrettspolitikken rettes mot. Dette gjelder barn og unge, personer mer nedsatt funksjonsevne og inaktive. Det viktigste virkemiddelet staten disponerer på idrettsområdet er tilskudd til anlegg og områder for fysisk aktivitet. Det er spesielt viktig at anleggsutbyggingen i kommunene tar utgangspunkt i lokale behov, og oppdatert kunnskap om blant annet aktivitetsprofil og behov blant kommunens innbyggere, spesielt blant barn og ungdom.

Regjeringens idrettsstrategi: «Sterkere tilbake – En mer inkluderende idrett»

Strategien tar utgangspunkt i gjeldende mål og målgrupper i idrettspolitikken. Alle som ønsker det, skal ha mulighet til å delta i idrett eller drive fysisk aktivitet. Samtidig er barn og unge (6-19 år) og personer med funksjonsnedsettelse prioriterte målgrupper. Med denne strategien vil regjeringen fremme mangfold og inkludering i idrett og bidra til å styrke idretsaktiviteten etter pandemien.

2.1.2 Føringer som berører fysisk aktivitet og folkehelse

Meld.St.15 (2022-2023) Folkehelsemeldinga – Nasjonal strategi for utjamning av sosiale helseforskjellar»

Meldingen tar for seg et folkehelsearbeid som prioriterer innsatsen mot sosiale helseforskjeller. De statlige hovedmålene i norsk helsepolitikk er følgende:

- Norge skal være blant de tre landene i verden som har høyest levealder.
- Befolkningen skal oppleve flere leveår med god helse og trivsel og reduserte sosiale helseforskjeller.
- Vi skal skape et samfunn som fremmer helse i hele befolkningen.

For å nå de overordnede målene for folkehelsepolitikken skal det gjennomføres tiltak på følgende hovedinnsatsområder:

1. De samfunnsskapte vilkårene for god helse.
2. Levevaner og forebygging av ikke-smittsomme sykdommer.
3. Psykisk helse og livskvalitet.
4. Vern mot helsetrusler og rett til et sunt miljø.
5. Digitalisering og kommunikasjon.
6. Forebyggende arbeid i helse- og omsorgstjenesten.

2.1.3 Føringer som berør friluftsliv

St.meld 18 (2015-2016) «Natur som kilde til helse og livskvalitet»

Meldingen tar for seg tiltak og føringer for at enda flere skal drive jevnlig med friluftsliv. Regjeringen ser på friluftslivet som en levende og sentral del av norsk kulturarv og nasjonal identitet, og som en viktig kilde til høyere livskvalitet og bedre helse for alle. Friluftsliv er den vanligste formen for fysisk aktivitet i Norge. Denne typen egenorganisert fysisk aktivitet appellerer ofte til grupper som den organiserte idretten ikke når. Derfor har satsing på friluftsliv en sentral plass i regjeringens folkehelsearbeid. Hovedmålsettingen i friluftslivspolitikken er at en stor del av befolkningen skal drive jevnlig med friluftsliv. Regjeringen vil derfor at friluftsliv i nærmiljøet skal prioriteres i det offentlige friluftslivsarbeidet. Dette innebærer at friluftsliv i og ved byer og tettsteder skal prioriteres i tilskuddsordninger til friluftsliv, i sikring av arealer og friluftslivsarbeidet ellers.

Nasjonal strategi for statlig sikring og tilrettelegging av friluftsområder (2013) gir føringer for prioritering av areal til friluftsliv.

FNs bærekraftsmål

Idrett og fysisk aktivitet har betydning for realisering av flere av bærekraftsmålene. Dette gjelder spesielt:

- 3: God helse og livskvalitet
- 5: Likestilling mellom kjønnene
- 10: Mindre ulikhet
- 11: Bærekraftige byer og lokalsamfunn
- 17: Samarbeid for å nå målene

Andre nasjonale føringer:

- Kommunal planlegging for idrett og fysisk aktivitet (2014)
- Bestemmelser om tilskudd til anlegg for idrett og fysisk aktivitet (årlige revidering)
- Regjeringens handlingsplan for friluftsliv, pkt. 3.7 om koblingen mellom friluftsliv og kulturhistoriske landskap av nasjonal interesse.
- St.meld. nr.10 (2018 – 2019) «Frivilligheita – sterk, sjølstendig, mangfaldig»
- Helsedirektoratet: «Lokale folkehelseiltak – veiviser for kommunen»

2.2 Regionale føringer

I januar 2024 avvikles Viken fylkeskommune, og Enebakk kommune vil igjen bli en del av Akershus. Hvilke konsekvenser dette får for regional idrettspolitik, friluftsliv og folkehelse er foreløpig uvisst. Dagens regionale planer for idrett, fysisk aktivitet og friluftsliv for Viken

fylkeskommune vil gjelde frem til de blir vedtatt opphevet og erstattet med nye planer og strategier.

Når det gjelder handlingsprogrammene vil disse bli erstattet med:

«Felles handlingsprogram for økt fysisk aktivitet for alle – Aktiv i Viken 2021-2022».

Handlingsprogrammet har fem innsatsområder knyttet opp mot idrett, fysisk aktivitet og friluftsliv:

- Aktiv hele livet
- Varierte anlegg, områder og ferdselsårer
- Prinsipper for lokalisering, areal og virkemiddelbruk
- Kunnskap og innovasjon
- Verdiskaping

«Vi i Viken» - Kunnskapsgrunnlag for en bærekraftig framtid

Kunnskapsgrunnlaget er en omfattende statistikkbank med delrapporter som gir innsikt og oversikt over en rekke sentrale samfunnsområder. Her finnes blant annet nøkkeltall om befolkningen, helse og aktivitet.

Regional plan for fysisk aktivitet, idrett og friluftsliv i Akershus for 2016 - 2030

Planen går under navnet «Aktivitetsløftet». Planen setter ord på hvordan regional utvikling av fysisk aktivitet, idrett og friluftsliv i Akershus skal bidra til ny langsiktig og samlet satsing som løser felles behov i regionen. Visjonen for planen er «Aktiv i Akershus hele livet», og skal vise vei i utviklingen av Akershus som et bærekraftig og godt sted å leve. Planen har tre likestilte mål som utfyller hverandre. Dette er:

- Mål for aktivitet: *«Akershusinnbyggeren er fysisk aktiv, hver dag og hele livet»*
- Mål for areal og anlegg: *«Arealer og anlegg i og på tvers av kommuner gir bedre bruk og mer aktivitet»*
- Mål for kompetanse og kunnskap: *«Aktivitets- og anleggsutvikling er innovativ og kunnskapsbasert»*

Planen danner et tydelig bilde på å oppnå et trendsifte for økt fysisk aktivitet, idrett og friluftsliv. Visjonen og overordnede mål for regionen følges opp mer konkret i fylkeskommunens hovedmål for blant annet kulturliv, idrett, friluftsliv og folkehelse ved å:

- Stimulere til et mangfoldig kultur-, idretts- og friluftsliv med bred deltagelse.
- Bidra til økt verdiskaping, bærekraftig utvikling og god folkehelse.

Behovs- og bærekraftsjekk

Viken fylkeskommune har utarbeidet en behovs- og bærekraftssjekk i forbindelse med utvikling av ordinære anlegg og nærmiljøanlegg i alle kommuner tilhørende Viken fylke. Dette vil videreføres i Akershus fylkeskommune. Skjemaet skal fylles ut av alle som søker spillemidler. Hensikten er å ta bærekraftige valg i forbindelse med anleggsutvikling i kommunen. Det er ikke nødvendig å fylle ut alle bærekraftsmålene, men velg for eksempel tre til fem mål med mest relevans for prosjektet. Skjemaet finnes under vedlegg; nyttige lenker.

2.3 Kommunale føringer

Temaplan for idrett, fysisk aktivitet og friluftsliv skal samordnes med, og ha en klar sammenheng med kommunens øvrige planer, jf. pbl § 3-1 2. ledd. Kommuneplanen for 2023-2035 er et sentralt styringsdokument for Enebakk kommune.

Kommuneplanen er en overordnet plan, og inneholder mål og retning for kommunens utvikling. Planen består av en samfunnsdel og en arealdel, og skal ivareta kommunale, regionale og nasjonale mål og interesser. Kommuneplanens samfunnsdel peker ut tre satsningsområder: «Oppvekst», «Bærekraftig samfunnsutvikling» og «Livskvalitet». Disse er knyttet opp mot FNs bærekraftsmål. Satsingsområdene påvirker hverandre og må ses i sammenheng, og gjenspeiles i mål og virkemidler i denne temaplanen. På denne måten sikres en helhetlig planlegging i kommunen.

- Barn og unge i Enebakk skal ha en trygg og sunn **oppvekst** som gir grunnlag for god livsmestring.
- Enebakk kommune skal ha en **bærekraftig samfunnsutvikling** med attraktive tettsteder og bevaring av naturmangfold og kulturlandskap.
- Alle innbyggere i Enebakk skal kunne mestre eget liv, føle seg inkludert og ha god **livskvalitet**.

Arealplaner

Kommunen skal ha en arealplan som viser sammenhengen mellom framtidig samfunnsutvikling og arealbruk. Kommuneplanens arealdel ble vedtatt av kommunestyret 7. september 2015, og gjelder til 2027. Planen skal angi hovedtrekkene i arealdisponering, rammer og betingelser for hvilke nye tiltak og ny arealbruk som kan settes i verk. Dette inkluderer hvor idrettsanlegg og friluftsområder kan etableres. Planlegging av nye aktivitetsområder, både ordinære anlegg og nærmiljøanlegg, må tilpasses prioriterte vekstområder og den langsiktige arealstrategien ellers.

I tillegg skal kommuneplanens arealdel definere hvilke hensyn som må ivaretas ved disponering av arealene. Gjennom arealdelen kan man få løst arealbrukskonflikter og få sikret områder for fysisk aktivitet og friluftsliv. I løpet av temaplanens planperiode skal arealdelen rulleres.

Innenfor folkehelse er det i arealdelen satt søkelys på at det skal være gang- og sykkelavstand fra boligområder til sentrum, skoler, butikker og kollektivholdeplass. Kommunen har et mål om å opparbeide flere strekninger med gang- og sykkelveier. Ved å opparbeide gode utearealer og bygge mest mulig i gang- og sykkelavstand fra daglige gjøremål kan man legge til rette for økt fysisk aktivitet i befolkningen. Trygge skoleveier, gode lekearealer, bevaring av eksisterende turstier og universell utforming av uteområder bidrar også til økt fysisk aktivitet. Kommunens framtidige arealbruk ønsker å bygge opp under dette.

Øvrig planverk som legger føringer for temaplanen

- Kulturdepartementet: Veileder for kommunal planlegging for idrett og fysisk aktivitet
- Universell utforming av uteområder (NS 11005:2011)
- Leve hele livet – En kvalitetsreform for eldre
- Kommunal planstrategi 2019-2023
- Folkehelseoversikt Enebakk kommune 2023
- Grøntplan Tangenelva
- Forvaltningsplaner for Vikstranda og Flateby bruk
- Kommunedelplan for Ytre Enebakk (under utarbeidelse)

Økonomiske rammer

Kommuneplanens samfunnsdel skisserer at det offentlige tjenestetilbudet vil bli mer utfordrende å finansiere. Med en stram kommuneøkonomi vil kommunen framover i større grad måtte prioritere mellom ulike formål. For å opprettholde velferdssamfunnet er det nødvendig å bevare og øke inntektene til kommunen. Dette kan gjøres blant annet ved at våre innbyggere har god helse. Av den grunn er folkehelseperspektivet fremtredende i temaplanen, med søkelys på tilrettelegging for fysisk aktivitet gjennom hele livet. En plan- og målstyring som retter søkelyset på attraktive bomiljøer, vil være en naturlig oppfølging av dette. Tilrettelegging for fysisk aktivitet i nærmiljø og nærnatur kan derfor være en fornuftig prioritering. I økonomiplanen er det ikke lagt inn midler til etablering av nye ordinære anlegg i planperioden. Det er et etterslep på vedlikehold og rehabilitering av flerbrukshaller.

Det finnes ulike tilskuddsordninger for kommuner og organisasjoner innen idrett, fysisk aktivitet og friluftsliv. Noen av disse er listet opp i vedlegg 3.

3. Utviklingstrekk i Enebakk kommune mot 2030

3.1 Befolkningsutvikling

Det har vært befolkningsvekst i kommunen de siste årene, noe som ser ut til å vedvare også de neste årene. Prognosen hvis at det frem mot 2035 er ventet en befolkningsvekst i Enebakk på 18,6 %, med en betydelig økning blant eldre og forholdsvis liten øking blant yngre. Dette viser et behov for planlegging og tilrettelegging for et høyt antall eldre. En voksende og mangfoldig befolkning stiller nye krav til utforming av kommunale tjenester.

Tabellen under illustrerer forventet befolkningsutvikling i Enebakk kommune etter aldersgrupper. Beregningene er gjort av Statistisk Sentralbyrå (SSB). Dette er framskrivingsalternativet med middels nasjonal vekst, som er hovedalternativet til SSB.

Tabell 1 Prognose over forventet befolkningsutvikling i Enebakk 2016-2040

Alders- gruppe	2017	2020	2025	2030	2035	Vekst totalt	Vekst, i %, 2017-2035
0 år	115	122	129	134	136	21	18,3 %
1-5 år	737	663	690	719	738	1	0,1 %
6-12 år	1113	1125	1029	1028	1077	-36	-3,2 %
13-15 år	413	471	472	443	458	45	10,9 %
16-19 år	601	562	659	636	576	-25	-4,2 %
20-44 år	3568	3616	3690	3858	3957	389	10,9 %
45-66 år	3155	3341	3548	3702	3752	597	18,9 %
67-79 år	1064	1236	1360	1360	1568	504	47,4 %
80 + år	278	307	451	713	841	563	202,5 %
Totalt	11 044	11 443	12 028	12 593	13 103	2059	18,6 %

3.1.1 Aktive eldre

Med stadig flere eldre i befolkningen vil det også være et stort behov for arealer og områder for selvorganisert/egenorganisert fysisk aktivitet. De eldres muligheter og behov for bevegelse er i endring. Samtidig er det viktig å opprettholde mulighetene for svømming og fotturer i parker og grøntområder i nærmiljøet. Det vil på bakgrunn av dette være et større behov for varierte anlegg tilpasset denne brukergruppen. Enebakk kommune vil arbeide for at reformen «Leve hele livet» skal være retningsgivende for, samt bidra til, økt fokus på et aldersvennlig samfunn med lokale tilpasninger.

I Enebakk kommune finnes det ulike turgrupper og aktivitetsgrupper som tilbyr spesifikke aktiviteter for eldre. Felles for tilbudene er et fokus på å opprettholde eller komme i bedre fysisk form. Flere av tilbudene er gratis.

3.1.2 Barn og unge utenfor organisert aktivitet

Gode oppvekstmiljøer som løfter alle barn uavhengig av bakgrunn, er de viktigste bidragene for å skape et samfunn med små forskjeller og like muligheter for alle (Meld.St.6 2019-2020 Tidlig innsats). Dette innebærer et godt fritidstilbud som fremmer læring, helse og inkludering. Enebakk kommune bør arbeide for å utjevne sosiale forskjeller, og bidra til at barn og unge kan få de samme forutsetninger for å lykkes i voksenlivet. Enebakk kommune har høye ambisjoner for alle barn og unge. Kommunen skal bidra til trivselsfremmende og miljøskapende møteplasser. Slike møteplasser er et viktig tiltak for trivsel, mestring, trygghet og inkludering og for å motvirke ensomhet og utenforskap.

Det er også viktig at tilbudene har lav terskel for deltagelse og er lett tilgjengelig. Det jobbes med å tilrettelegge for tilbud både for dem som ønsker å være del av det organiserte tilbudet, men også en styrking av tilbud for den uorganiserte aktiviteten.

Det finnes både kommunale og nasjonale støtteordninger som har til hensikt å inkludere barn og ungdom som faller utenfor på grunn av sosial ulikhet og sosioøkonomiske årsaker. Det bør være et mål å holde foreldrebetalingen og aktiviteter som er kostnadskrevenede nede.

3.1.3 Innbyggere med nedsatt funksjonsevne

Alle som ønsker det skal ha mulighet til å delta i idrett eller drive fysisk aktivitet.

Kommuneplanens samfunnsdel skisserer at personer med funksjonsnedsettelse er blant

prioriterte målgrupper. For at alle skal kunne være fysisk aktive, uavhengig av funksjon, er det en fordel at samfunnet er utformet på en universell måte. Det innebærer blant annet at idrettsanlegg og gymsaler er universelt utformet, men også turstier og ferdselsårer. Kart som viser hvor det er mulig å komme frem med rullestol, rullator eller vogn kan gjøre det enklere å planlegge turer i nærmiljøet og Marka. Mulighet for hyppig hvile på en benk kan gjøre det mer sannsynlig at mennesker med nedsatt gangfunksjon eller utholdenhet kan gå tur i nærmiljøet. Tydelig merking og tilstrekkelig lyssetting er andre faktorer som spiller en avgjørende rolle. Ved å planlegge for aldersvennlige samfunn vil alle aldersgrupper kunne være aktive samfunnsborgere, også mennesker med nedsatt funksjonsevne. Brukermedvirkning og samarbeid på tvers kan bidra til økt grad av mestring og livskvalitet for målgruppen.

3.2 Generelle utviklingstrekk om aktivitet i Viken fylkeskommune

Det er behov for et trendskifte for økt fysisk aktivitet i Viken fylke. En hovedutfordring er å bidra til å øke den jevnlige fysiske aktiviteten og andelen moderat fysisk aktive. Selv om flere trener langt mer enn før, veier ikke treningen opp for periodene i ro uten aktivitet for flertallet av befolkningen.

Blant barn er det fysiske aktivitetsnivået i større grad i samsvar med anbefalingene, men aktivitetsnivået synker med alderen i barne- og ungdomsårene. Helsedirektoratet anbefaler voksne og eldre å minimum være moderat fysisk aktive minst to og en halv time pr uke, mens barn og unge bør være i aktivitet minst en time hver dag. I tillegg anbefaler direktoratet at alle aldersgrupper å øke sin hverdagsaktivitet for å redusere stillesitting og lange perioder i ro. Hvert skritt teller!

For voksne dominerer egenorganisert fysisk aktivitet, spesielt hos kvinner. Blant denne gruppen er friluftsrørte aktiviteter og egenorganiserte utholdenhets- og styrketrening rådende. Blant barn er det organisert idrett som dominerer, mens trenden blant ungdom er at egenorganisert aktivitet tar over for organisert aktivitet.

3.3 Sammenheng mellom idrett og friluftsliv

Fysisk aktivitet brukes i stor grad som fellesnevner for den ikke-konkurranspregede idretten og friluftslivet. Naturopplevelse gjør aktiviteten mer lystbetont og bidrar til gevinst for den mentale helse. Ved periodevis manglende kapasitet i enkelte ordinære idrettsanlegg kan frilftsaktiviteter være et godt supplement for bredde- og mosjonsidretten. Både idrettsforeninger og friluftslivets organer driver holdningsskapende arbeid for å stimulere til fysisk aktivitet for helse og trivsel. Barneidretten bør i størst mulig grad være rettet mot friluftsliv og lek, fremfor konkurransepregede aktiviteter.

Med tanke på å få flest mulig til å bruke Østmarka og nærnaturen ellers er det nødvendig at turstier og løyper er tilgjengelige. Frivilligheten bidrar med merking av løyper og tilrettelegging av friluftsområder, inkludert vedlikehold. Både idrettslagene og ENØX legger ned en betydelig innsats årlig. I tillegg gjør DNT Oslo og omegn og Skiforeningen et stort arbeid med skilting, merking og vedlikehold av skiløypene og turstiene i marka. Dette bidrar til å sikre naturkvalitetene og befolkningens naturopplevelser.

Idrett og friluftsliv kan også være nyttige tiltak med tanke på integrering. Mange av innbyggerne som bor i områdene rundt marka har flerkulturell bakgrunn, men ikke nødvendigvis erfaring med å bruke naturen som sted for rekreasjon og opplevelser. Gjennom friluftslivet kan personer med innvandrerbakgrunn lære om både den norske kulturen og det norske språket. Dette gjør at naturen kan bli en av Norges inkluderingsarenaer.

3.4 Barnehage og skole

Barn og unge oppholder seg en stor del av tiden i barnehage og skole. Derfor er disse institusjonene viktige arenaer for å fremme barns helse generelt og fysisk aktivitet spesielt. Tiltak innen fysisk aktivitet og utvikling av motoriske ferdigheter bidrar til å utjevne sosiale forskjeller i helse.

Barnehagen skal ha en helsefremmende og en forebyggende funksjon og bidra til å utjevne sosiale forskjeller (Lov om barnehager, §2). Barnehagen skal gi barn muligheter for lek, livsutfoldelse og meningsfylte opplevelser og aktiviteter. I dette ligger blant annet ansvaret for å legge til rette for at alle barn får utviklet sine motoriske ferdigheter, kroppsbevegelse, koordinasjon og fysiske egenskaper.

Grunnskolen tar hånd om barna i en viktig periode for videreutvikling av fysiske ferdigheter og egenskaper. Kroppsøvingsfaget gir stimulans til fysisk aktivitet og legger grunnlaget for regelmessig fysisk fostring. Dette kan fremme elevenes bevegelsesglede og mestring (Opplæringsloven, overordnet del).

Ungdomstiden er en brytningstid der skolearbeid og nye/andre interesser generelt fører til mindre fysisk aktivitet. Kroppsøving skal bidra til at elevene utvikler kompetanse om trening, livsstil og helse og erfare hva egen innsats har å si for å oppnå mål. Frafallet i idretten er også betydelig i denne aldersgruppen.

Egnede arealer er en forutsetning for lek og fysisk aktivitet. Kommunen har et særlig ansvar for utvikling av utemiljøer som gir aktivitet hele året, og kan drives i tråd med læreplaner. Herunder bidra til å skape varierte og utfordrende bevegelsesmiljøer i og utenfor barnehage- og skoleområdet. Uteområdet pr. elev i grunnskolen bør være på minst 30 m² (NMBU, 2019).

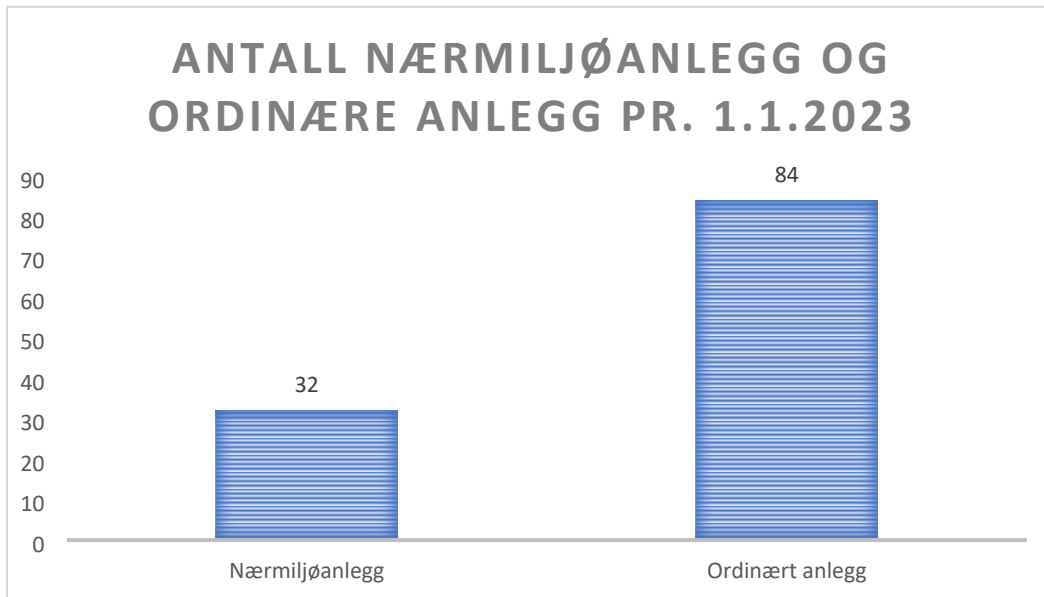
3.5 Tildeling av halltid

Enebakk kommune eier og leier ut fire idrettshaller. Disse ligger spredt geografisk, og samtlige haller ligger i tilknytning til barne- og ungdomsskoler. Enebakkhallen ligger i Kirkebygda ved Enebakk ungdomsskole, Flatebyhallen ligger ved Stranden skole og i Ytre Enebakk ligger Mjærhallen og flerbrukshallen på Ytre Enebakk skole.

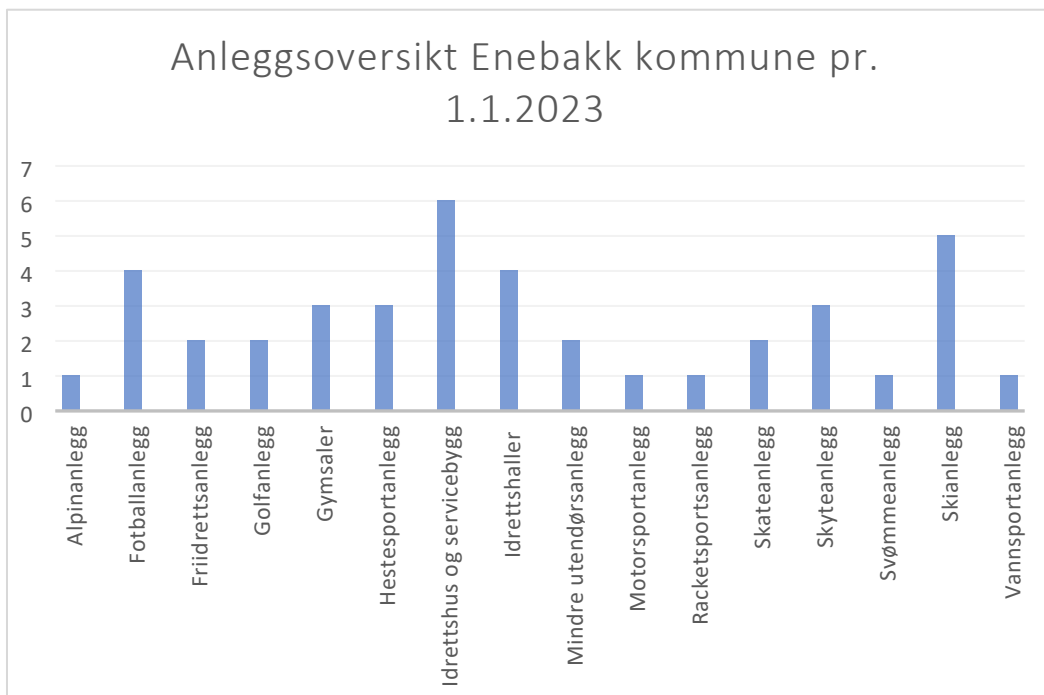
Alle lag og foreninger som hører hjemme i Enebakk kommune har gratis leie av flerbrukshallene og gymsalene til trening. Tildeling av halltid foregår ved at idrettslag og foreninger søker kommunen om halltid i forkant av kommende skoleår, også kalt sesongleie. Fordeling av halltid foregår i samarbeid med Enebakk Idrettsråd. Søknadsprosess og frist annonseres på kommunens hjemmesider og i Enebakk avis. Det er mulighet for sporadisk leie via digital booking, og som avgjøres fortløpende.

3.6 Anleggstetthet og anleggsutvikling

Anleggstetthet og type anleggs kategorier forteller om det eksisterende tilbudet i kommunen. Diagrammene under kan benyttes for å synliggjøre omfanget av daglig drift, normalt vedlikehold og fremtidig rehabilitering. Fordeling mellom ulike anleggstyper danner et utgangspunkt i planlegging av eventuelt fremtidig etablering av nye anleggstyper. Vi skiller mellom ordinære anlegg og nærmiljøanlegg. Se begrepsavklaring bakerst i temaplanen. Søylediagrammene viser forholdet mellom anleggstyper i Enebakk kommune. Antall lekeplasser og andre typer aktivitetsområder som ikke er etablert med spillemidler er ikke inkludert i diagrammet.

Kilde: Anleggsregisteret.no.

Kilde: Anleggsregisteret.no

Kommunen skal ha en fornuftig og bærekraftig utvikling av anleggstetthet. Per dags dato har Enebakk kommune ingen forestående planer for etablering av nye ordinære anlegg. Utvikling av nye nærmiljøanlegg ses i sammenheng med kommunens arealplanlegging, som for eksempel lekeplasser ved utbygging av nye områder.

Rullering av anleggsprogrammet 2023-26 ble vedtatt av kommunestyret i saknr 56/23. En årlig rullering av anleggsprogrammet sikrer hvilke anlegg som skal prioriteres. Dette skjer i samarbeid med aktuelle utvalg og Enebakk Idrettsråd.

Det er i løpet av planperioden ventet befolkningsvekst i Enebakk kommune og det er derfor viktig å tenke langsiktig for å sikre en god nok anleggsdekning for alle brukergrupper i årene som kommer. For å kunne oppfylle de ulike målsetningene innen idrett, fysisk aktivitet og friluftsliv må kommunen samarbeide med frivillige organisasjoner. Dette kan blant annet innebære å vurdere utnyttelse av hallkapasitet.

Planlegging og bygging av nye idrettsanlegg er ofte en lang og omfattende prosess, i tillegg er det i de fleste tilfeller en betydelig investering. For å sikre en bærekraftig samfunnsutvikling er det avgjørende med en realistisk behovsvurdering. I den forbindelse er det anbefalt å gjennomføre mulighetsstudie og et prosjektgrunnlag, samt deltakelse i kompetansenettverk for bærekraftige idretts- og nærmiljøanlegg. Ved planlegging av nye ordinære anlegg bør prosjektgruppen gjøre seg kjent med veiledere og publikasjoner innen fagfeltet.

3.7 Miljø- og helsemessige utfordringer

- Kunstgress: I 2018 kom en ny forskrift for kunstgressbaner med hensikt å hindre utslipp og spredning av mikropplast. I Enebakk har vi p.t. én spilleflate med gummigranulat; Vidotta 11'er bane. Alle klubber med tilgang på kunstgressbaner melder om en betydelig aktivitetsøkning og flere medlemmer. Kommunen må i samarbeid med idrettsforeningene og Enebakk Idrettsråd på sikt sikre at vi har kunstgress som oppfyller brukernes krav til et godt spilleunderlag, med minst mulig miljøbelastning og med lang holdbarhet. Foretrukket holdbarhet er 15 år.

- Planlegging av offentlige rom, stier og friluftsområder som kan nås til fots og på sykkel, og som er universelt utformet.

- Befolkningens helsetilstand, inkludert inaktivitet og sosial ulikhet i helse. Se Folkehelseoversikt for Enebakk kommune 2023, Ungdata og annen statistikk.

- For små utemiljø er vår tids utfordring for barns helse og utvikling. Dessuten appellerer kun 20 % av aktivitetsanlegg til jenter. Se ressurscenteret Tverga for kunnskap og inspirasjon.

4. Mål og strategier

Overordnet mål: Aktive innbyggere.

Aktivitet er viktig hele livet. Enebakk kommune og våre samarbeidspartener skal legge til rette for og bidra til aktivitet for alle innbyggere, uavhengig av alder og funksjonsevne.

Bedre tilrettelegging for fysisk aktivitet og en mer aktiv befolkning, vil gi viktige bidrag til oppfyllelse av nasjonale og kommunale folkehelsemål. Parallelt kan kommunens prioriterte satsningsområder realiseres. Det overordnede målet er vidt, og er derfor delt opp i hovedmål for områdene idrett, fysisk aktivitet og friluftsliv. De strategiske virkemidlene som er tilknyttet hvert hovedmål er overlappende og i noen grad tverrsektorielle.

4.1 Idrett

Hovedmål: Legge til rette for en helhetlig og kunnskapsbasert utvikling av idrettsanlegg og områder for fysisk aktivitet.

Det finnes mange ulike anleggstyper i kommunen, både ordinære anlegg og nærmiljøanlegg. Gjennom lag og foreninger i Enebakk tilbys aktiviteter som fotball, golf, turn, motocross, dans, tennis, håndball, nordiske skidisipliner, orientering, alpint, friidrett og vannski. I tillegg kommer anleggene hvor det foregår uorganisert aktivitet som skateparker, ballbinger, tufteparker og lekeplasser.

Gjennom Enebakk kommunes retningslinjer for stønad til kulturformål er barn og ungdom definert som de viktigste målgruppene. Det skal spesielt satses på å legge forholdene til rette for et allsidig tilbud innen idrett og fysisk aktivitet til barn og ungdom. Idretten drives på alle nivåer fra den brede massebevegelsen til den utpregede konkurranseidretten. Idretten skal være trivselsfremmende, miljøskapende og styrke den enkeltes personlige utvikling. Det forutsetter muligheten for aktivitet ut ifra egne premisser. Idretten har en betydelig sosial og helsemessig funksjon. For å utvikle eksisterende og nye aktivitetsområder må kommunen satse på treffsikre løsninger. Det krever kunnskap om anlegg, hva som appellerer til ulike målgrupper og at det tas aktive valg ut fra reelle behov.

Strategiske virkemidler:

- Tilby aktiviteter og idrett med lav terskel for å øke aktiviteten hos lite og mindre aktive innbyggere.
- Synliggjøre og stimulere til et variert tilbud innad i kommunen.
- Nåværende anlegg skal ha et verdibevarende vedlikehold.
- Sikre tilstrekkelig arealer for nye idrettsanlegg og aktivitetsområder.
- Legge til rette og støtte opp under frivilligheten i idrettslag og foreninger.
- Stimulere til et inkluderende og mangfoldig organisasjonsliv.
- Tett samarbeid mellom kommunen, idrettslag og Enebakk Idrettsråd, blant annet gjennom dialogmøter.
- Veiledning/rådgivning til lag og foreninger i aktuelle saker, for eksempel spillemidler og andre tilskuddsordninger.
- Kommunale tilskuddsordninger for drift og vedlikehold av idrettsanlegg og lekeplasser.
- Gratis halleie for lag og foreninger med tilhørighet i kommunen.
- Aktivitetstiltaket; økonomisk støtte til aktiviteter for barn og unge.
- Forskuttere spillemidler. Søkerne unngår dermed kostbar mellomfinansiering i rehabiliterings- eller utbyggingsfasen.
- Årlig rullering av «Anleggsprogram for idrett, fysisk aktivitet og friluftsliv».

4.2 Fysisk aktivitet

Hovedmål: Tilrettelegge for og stimulere til variert fysisk aktivitet gjennom hele livsløpet.

Regelmessig fysisk aktivitet eller trening gir overskudd i hverdagen. Det er ikke nødvendig å trene hardt for å få bedre helse, all fysisk aktivitet teller. Regelmessig fysisk aktivitet forebygger plager og er en viktig kilde til god helse, bedre livskvalitet og overskudd i hverdagen. Aktivitet gir positive gevinster gjennom hele livet, og det er aldri for sent å begynne. Selv små grep i hverdagen kan ha stor betydning. Hvert skritt teller! (*kilde: HelseNorge; Anbefalinger om fysisk aktivitet*).

Alle voksne og eldre anbefales å være moderat fysisk aktive i minst 2,5 til 5 timer i løpet av uken. Det vil si omtrent 20-40 minutter hver dag. Best helseeffekt oppnås sannsynligvis ved å kombinere aktivitet med høy og moderat intensitet hver uke. Det er lettere å lykkes hvis aktiviteten er lystbetont, og hvis aktiviteten blir en naturlig del av de daglige rutinene.

For å stimulere til økt aktivitet er det nødvendig med kunnskap om hva som oppleves som lystbetont, og hvilke barrierer inaktive personer har.

Strategiske virkemidler:

- Legge til rette for at alle skal ha mulighet til å være fysisk aktiv i sitt nærområde.
- Mulighet for hvilepauser; sette opp benker på traseer og veifar.
- Utvikle nye nærmiljøanlegg i tilknytning til nye boligområder og skoler.
- Synliggjøre og stimulere til et variert tilbud innad i kommunen.
- Etablere/merke minimum 1 rundløype pr «fjerding» med universell utforming.
- Øke attraktiviteten og tilgjengeligheten til nærmiljøanlegg ved bedre tilrettelegging (medfører økt bruk).
- Opprette flere lavterskeltilbud i nærområdene, som merking av korte rundløyper spredt i kommunen.
- Styrke innbyggerens kunnskap om fysisk aktivitet, inkludert kampanjer for å stimulere til økt fysisk aktivitet.
- Planlegge bo- og nærmiljøer og områder for friluftsliv som stimulerer til fysisk aktivitet for alle aldre.
- Legge til rette for bruk av fysisk aktivitet i helse- og omsorgstjenestene
- Arrangere frilftsaktiviteter.
- Holdningskampanjer for å endre levevaner.

4.3 Friluftsliv

Hovedmål: Stimulere til mer aktivitet og mangfoldig bruk av Østmarka og nærmiljøet i kommunen.

En kombinasjon av fysisk aktivitet og naturopplevelse gir gode helseeffekter. Friluftsliv er en viktig kilde til livskvalitet og fysisk og psykisk helse. Kommunen har et ansvar for å sikre tilgang til slike arealer (natur og nærnatur).

Generelt er mennesker mer aktive dersom parker, grøntområder, anlegg for rekreasjon, mosjon og idrett, og viktige møtepunkter som skoler og butikker, ligger i nærheten av hjemmet eller arbeidsplassen. Friluftsliv er den vanligste formen for fysisk aktivitet i Norge, og kjennetegnes ved at den for det meste er lavterskel og lite kostnadskrevende. Merking av stier og løyper oppgis som viktigste tiltak for å motivere til å være mer ute. Det å være sammen med noen i aktiviteten, blir oppgitt som viktig for hyppighet og lengden på friluftaktiviteten.

Strategiske virkemidler:

- Opprettholde statlige sikrede friluftslivsområder; Flateby bruk, Vikstranda og Våg badeplass.
- Gjøre friluftstilbudet bedre kjent – synliggjøre hva kan man oppleve i Enebakk og omegn.
- Sikre tilgang til grøntarealer og ivareta tilgang til friluftsliv i nærområdet.
- Sikre trygg tilgang på rekreasjonsareal og nærturterreng.
- Øke tilgangen til Marka gjennom god atkomst, turveier og parkeringsmuligheter ved utfartsårer.
- Tydeligere merking til turstier, trimløyper og ferdselsårer fra boligområder og andre steder befolkningen oppholder seg.
- Preparere et sammenhengende sett av skiløyper i kommunen og opprettholde den kommunale støtten for løypekjøring.
- Videreutvikle Stolpejakten med stolpemål over hele bygda, gjerne kombinert med turkartet og stolper ved kjente kulturminner.
- Utvikle gode kart over turmuligheter i Østmarka og den nye nasjonalparken.
- Opprettholde samarbeid med frivillige organisasjoner, blant annet om drift og vedlikehold av friluft- og nærmiljøanlegg.
- Fremme folkehelse gjennom tilrettelegging av turstier og andre aktivitetstilbud i nærmiljøet som er tilgjengelige for alle.
- Ta vare på og utvikle naturkvaliteter for å gi et opplevelsesrikt friluftsliv.
- Samarbeide med andre aktører om arrangementer og tilretteleggingstiltak for friluftsliv.
- Ved planlegging og rehabilitering av ferdselstraseer, herunder vurdering av plassering i terrenget, bredde og dekke, skal hensynet til det uorganiserte friluftslivet, vern av naturverdier, landskapskvaliteter og kulturminner veie tyngst.

5 Oppfølging av planen

Planen er tematisk, det vil si ikke- juridisk bindende når det gjelder disponering av arealer. Den må derfor knyttes opp mot kommuneplanens arealdel og reguleringsplaner, eller byggesøknader, for å oppnå hjemmel. Foreslåtte retningslinjer bør følges opp med tydelige bestemmelser i arealdelen. Anleggsplanen gir innspill til tiltak og prioriteringer i fremtidige budsjett- og handlingsplaner, og prioritering av spillemidler.

Ønsket effekt av innholdet i Temaplan for idrett, fysisk aktivitet og friluftsliv er et lokalsamfunn som gir innbyggerne i Enebakk mulighet til å være fysisk aktive hele livet.

Gjennom varierte aktivitetstilbud skal det være enkelt å ta helsefremmende valg både i dag og i framtiden. Det innebærer å tilby et mangfoldig idretts- og aktivitetstilbud, og ha en effektiv utnyttelse og drift av anlegg. Dette krever et tverrsektorielt samarbeid. I tillegg er det avgjørende med en felles plattform for kommune, næringsliv og frivillighet for å nå målene i temaplanen.

Sammen kan vi lykkes med å virkeliggjøre kommunens satsingsområder:

- Barn og unge i Enebakk skal ha en trygg og sunn oppvekst som gir grunnlag for god livsmestring.
- Enebakk kommune skal ha en bærekraftig samfunnsutvikling med attraktive tettsteder og bevaring av naturmangfold og kulturlandskap.
- Alle innbyggere i Enebakk skal kunne mestre eget liv, føle seg inkludert og ha god livskvalitet.

Definisjoner og klargjøring av begreper

Begrepsavklaringer er hentet fra «Veileder for kommunal planlegging for idrett og fysisk aktivitet».

Idrett: aktivitet i form av trening, eller konkurranse i den organiserte idretten.

Fysisk aktivitet: All kroppslig bevegelse som fører til at du bruker mer energi enn du hviler. Fysisk aktivitet kan også forstås som egenorganiserte trenings- og mosjonsaktiviteter, herunder friluftsliv og aktiviteter preget av lek.

Friluftsliv: Klima- og miljøverndepartementet definerer friluftsliv som opphold og fysisk aktivitet i friluft, i fritiden, med sikte på miljøforandring og naturopplevelser.

Idrettsanlegg: I spillemiddelordningen opererer kultur- og likestillingsdepartementet (KUD) med følgende klassifisering av idrettsanlegg: nærmiljøanlegg, ordinære anlegg og nasjonalanlegg.

Nærmiljøanlegg er anlegg eller områder for egenorganisert fysisk aktivitet, hovedsakelig beliggende i tilknytning til bo- og/eller oppholdsområder. Anleggene eller områdene skal være fritt allment tilgjengelige for egenorganisert fysisk aktivitet, primært for barn og ungdom, men også for lokalbefolkningen for øvrig. Nærmiljøanlegg kan lokaliseres i tilknytning til et skoleanlegg eller idrettsanlegg. Nærmiljøanlegg skal ikke utformes for å dekke behovet for anlegg til organisert idrettslig aktivitet eller ordinær konkurranseidrett. Typiske nærmiljøanlegg er ballbinge/balløkke, turveier/turstier og ulike småanlegg.

Ordinære anlegg er anlegg for fysisk aktivitet samt egenorganisert fysisk aktivitet. Her inngår idrettens tradisjonelle trenings- og konkurranseanlegg, friluftsanlegg som dagsturhytter, turveier og turløyper samt større anlegg for aktiviteter som for eksempel skateboard. De tekniske krav til mål og utforming av anleggene tar utgangspunkt i konkurransereglene til det enkelte særforbund.

Nasjonalanlegg er idrettsanlegg som tilfredsstiller tekniske og funksjonelle standardkrav for avvikling av relevante internasjonale mesterskap og konkurranser.

Friluftsområder og friområder: Begrepet «friluftsliv- og friområdet» blir ofte brukt som fellesbetegnelser på grønne områder som er tilgjengelig for allmenn fri ferdsel.

Friluftsområder er store, oftest uregulerte områder som omfattes av allmennretten. Det er ikke krav om parkmessig opparbeidelse, kun tilrettelegging for bruk. Områdene benyttes til turliv, jakt, fiske, fysisk aktivitet og trening. I kommuneplanens arealdel er friluftsområdene oftest avsatt under landbruk, - natur og friluftsområde (LNF område). I reguleringsplansammenheng kan friluftsområder avsettes til spesialområder for friluftsliv (jf. Pbl. §12-5, nr 5).

Friområder er et avgrenset område med spesiell tilrettelegging og opparbeiding for allmenhetens uhindrede rekreasjoner og opphold. Områdene er vanligvis ervervet, opparbeidet og vedlikeholdt av kommunen, og kan være parkanlegg, turveier, lysløyper, lekeplasser, nærmiljøanlegg og badeplasser. Inngrepsfrie naturområder i nærmiljøet, f.eks. koller, sletter og bakker kan også defineres som friområder. I kommuneplanens arealdel er friområder oftest vist som byggeområder på kartet, da de betraktes som en del av dette formålet. I reguleringsplansammenheng er friområder en egen kategori (jf. Pbl. § 12-5, nr 3).

Folkehelsearbeid er samfunnets samlede innsats for å styrke faktorer som fremmer helsen, redusere faktorer som medfører helserisiko og beskytte mot ytre helsetrusler. Videre skal folkehelsearbeidet bidra til en jevnere sosial fordeling av faktorer som påvirker helsen. Folkehelsearbeidet er sektorovergripende og skal utvikle et samfunn som legger til rette for positive helsevalg og sunn livsstil, fremmer trygghet og medvirkning for den enkelte, gode oppvekstvilkår for barn og ungdom og forebygger sykdommer og skader.

Lavterskeltilbud er aktiviteter som egner seg for personer som i utgangspunktet er lite/ikke fysisk aktive, som ikke krever spesielle ferdigheter, som krever lite utstyr, har lav pris/er gratis og er lett tilgjengelig fysisk, sosialt og kulturelt.

Sosialt bærekraftig samfunn er et samfunn preget av tillit, trygghet, tilhørighet og tilgang til goder som arbeid, utdanning og gode nærmiljø.

Sosial ulikhet: de som har lang utdanning og god økonomi lever lenger og har færre helseproblemer enn de med kortere utdanning og dårligere økonomi.

Universell utforming er utforming av produkter og omgivelser på en slik måte at de kan brukes av alle mennesker, i så stor utstrekning som mulig, uten behov for tilpassing og en spesiell utforming.

Vedlegg

Vedlegg 1: Anleggsplan

Vedlegg 2: Aktuelle lover

Vedlegg 3: Tilskuddsordninger

Vedlegg 4: Enebakk Idrettsråd

Vedlegg 5: Nyttige lenker og nettsider

Vedlegg 6: Veiviser for klima og miljøhensyn, arealbruk og lokalisering av anlegg og områder for fysisk aktivitet, idrett og friluftsliv

Vedlegg 7: Kart over turmuligheter

Anleggsplan for idrett, fysisk aktivitet og friluftsliv

2023-2030

Innledning

Anleggsplanen er basert på tidligere anleggsplaner og revidering av kommunedelplan for området. I tillegg er det mottatt innspill direkte fra frivillige lag/foreninger etter siste innspillsrunde som ble gjort våren 2022 og dialogmøte våren 2023. Anleggsplanen er ikke endelig, men skal danne et grunnlag for videre prioritering og politisk behandling.

Det er behov for en grundig gjennomgang av tidligere uprioriterte anlegg da ikke alle forslagene lenger er aktuelle. Videre må både prioriterte og uprioriterte anlegg og tiltak vurderes opp mot de siste nasjonale og regionale føringer og anbefalinger som er gitt etter at listen ble laget. Dette gjelder også sammenheng med kommuneplanens samfunnsdel, nye reguleringsplaner og folkehelseoversikten for Enebakk 2023 som er under utarbeiding. Dette for å planlegge en forsvarlig anleggsutvikling basert på fersk kunnskap og en mer reell behovsvurdering. Dette må gjøres i samarbeid med Enebakk Idrettsråd og andre relevante aktører. Kommunens økonomiske rammebetingelser, tildeling av offentlige midler, allmennhetens rettigheter og behov knyttet til friluftsliv er andre forhold som avgjør fremtidige prioriteringer.

Resultater av forrige plan

Kommunedelplan idrett, fysisk aktivitet og friluftsliv 2018-2023

Siden kommunedelplan for idrett, fysisk aktivitet og friluftsliv 2012-2023 ble vedtatt i kommunestyret har befolkningsveksten økt jevnt og trutt. Dette vil vedvare også i årene som kommer, og vil påvirke utbyggingen av enkelte anleggstyper i årene fremover. I forrige planperiode ble det realisert flere store og små prosjekter:

- Ferdigstilt flere kommunale anlegg; hinderløype, parkouranlegg, skatepark, ballbinge, ballbaner.
- Etablert og ferdigstilt mini-flerbrukshall på Ytre Enebakk skole
- Etablert flere aktivitetsområder og nærmiljøanlegg i kommunen. Blant annet i tilknytning til skolene Ytre Enebakk skole, Kirkebygda barne- og ungdomsskole, Hauglia, Stranda og Mjær, samt i nye boligfelt på Høgåsen og Kvernstua.
- Kommunen jobber med revidering av turkartet for kommunen. Idrettslagene har stimulert til flere o-kart.
- I regi av lag og foreninger: motocrossbaner, kunstgressbaner, o-kart Kjølstad, skytterbane.

For enkelte anlegg har det vært søkt eksternt tilskudd, eksempel skateparken på KIBUS.

Nye arrangement er startet opp. Deriblant Stolpejakt med to kart på Flateby. Dette skjer i samarbeid med ENØX Flateby.

Det er ikke gitt tilbakemelding fra idrettslag om at arealene de har til disposisjon ikke er tilstrekkelig. Derimot er det gitt uttrykk for behov for oppgraderinger i gymsaler og

flerbrukshaller. Dette gjelder særlig dekket i Flatebyhallen. Noen undergrupper i idrettsforeningene har meldt at de ikke har tilstrekkelig treningstid innendørs.

Tilskuddsrammen til drift og vedlikehold er økt etter justering for prisstigning i planperioden.

Kultur- og idrettskonsulent stilling ble opprettet våren 2018 i 100 % fast stilling. Bakgrunn: stillingen var i utgangspunktet tilknyttet anleggsutvikling og synliggjøring av/stimulering til aktiviteter i kommunen. Stillingen løser i dag oppgaver innenfor hele kultur -og idrettsfeltet.

Evaluerings av idrettsdelen i kommunedelplan 2018-2023

I gjeldene planperiode (2018-2022) er følgende prioriterte anlegg realisert:

Tiltak	Nybygg/Rehab	Eiere/klubb	Kommentar
Mini-flerbrukshall, Ytre Enebakk skole	Nybygg	Enebakk kommune	Ferdigstilt.
Mjær 11'er bane	Rehabilitering	Driv IL	Ferdigstilt.
Mjær 5'er bane	Rehabilitering	Driv IL	Ferdigstilt.
Motocrossbane Knatterud	Vanningsanlegg	Enebakk motorsportklubb	Ferdigstilt. Innvilget spillemidler.
Skyteanlegg Ignarbakke	Nybygg	Enebakk Skytterlag	Ferdigstilt. Spillemiddelsøknad 2018
Driving range	Rehabilitering	Østmarka Golfklubb	Ferdigstilt. Fornyet spillemiddelsøknad.

Ikke realisert:

Tiltak	Nybygg/Rehab	Eier/klubb	Kommentarer
Motocrossbane Knatterud	Nybygg	Enebakk motorsportklubb	MX 85/ATV, Påbegynt
4000 meters bane Golf	Nybygg	Østmarka Golfklubb	Ikke realisert
Løpebane Mjær Stadion	Nybygg	Driv IL	Komplett omlegging av løpebane til kunststoffdekke i stedet for dagens rødstrubb. Ikke realisert
«Friplass» Mjær Stadion	Nybygg	Driv IL	Ikke realisert
Skitrekk Streifinn	Rehab	Enebakk IF	Ikke realisert
Leiduebane Bjerkeland		Enebakk jeger- og fiskerforening	Ombygging
Klubbhus Bjerkeland		Enebakk jeger- og fiskerforening	Ikke realisert
Tennisanlegg Ytre Enebakk	Nybygg	Driv IL	Planlegges flyttet til Mjær stadion og omlegges fra rødstrubb-dekke til kunststoffdekke
Garderobeanlegg Vannkiseretret Mjær	Nybygg	Enebakk kommune	Ikke realisert

Beskrivelse av langsiktige behov for aktivtetsfremmende tiltak basert på innspill i høringsrunden

Arealbehov

Driv Idrettslag har gitt innspill på en utviklingsplan for Mjær Stadion. Planen består av åtte punkter, hvorav enkelte av disse allerede er iverksatt. Behov for å flytte tennisbanene da nåværende plassering ligger på område som omreguleres. Driv IL har blant annet foreslått å anlegge to tennisbaner ved Mjær Stadion, et nytt garderobeanlegg og kombinert fotball- og ishockeybane, i tillegg til ny Mjær Aktivitetshall. Tennisbanene er rullert inn i anleggsprogrammet. Driv IL har også fremmet forslag om utvikling av Drivplassen, blant annet med nytt klubbhus og fleraktivitetsområde.

Forvaltning

Østmarkas venner har spilt inn at Enebakk kommune har et særlig forvaltningsansvar for Østmarka. Dette natur- og friluftsområdet er rekreasjonsområde for en stor andel av befolkningen i regionen, altså langt utover kommunens egne innbyggere. Forvaltningsansvaret innebærer blant annet tilrettelegging for friluftsliv, adkomst til Marka gjennom Ekebergdalen og sporløs ferdsel. Østmarkas Venner foreslår etablering av et friluftsråd for å se kommunens helhetlige behov i en større sammenheng.

Prioritert anleggsprogram

Kommuneplanen skal inneholde en prioritert liste for utbygging av anlegg og områder som planlegges igangsatt eller fullført i planperioden. På bakgrunn av behov for tiltak, anlegg og områder er det satt opp et prioritert anleggsprogram for perioden 2023-2026.

Tiltak som er realisert eller igangsatt, men som ikke har fått tildelt forventede spillemidler, står fortsatt på prioriteringslisten. Dette er en forutsetning for å kunne søke om spillemidler. Tiltakene i anleggsprogrammet krever at nødvendige planer godkjennes og tillatelser innhentes.

Anleggsprogrammet rulleres hvert år slik at prioriteringsrekkefølgen kan endres ut fra framdriften på de enkelte anlegg og ved eventuelle endrede forutsetninger.

Anleggsprogram for ordinære anlegg 2023-2026

Enebakk Idrettsråd har fremmet følgende prioriteringsliste for ordinære idrettsanlegg:

Prioritet	Anleggstype	Sted	Søker	Kommentar
1	Driving range	Ytre Enebakk	Østmarka Golfklubb	Fornytt søknad
2	Orienteringskart Mjærskaukollen	Mjærskaukollen	Driv IL	Ny søknad
3	Rehabilitering lysanlegg	Mjær stadion	Driv IL	Ny søknad
4	Rehabilitering green	Ytre Enebakk	Østmarka Golfklubb	Fremtidig søknad
5	Revidering av turkart Enebakk kommune 2008	Enebakk	Enebakk kommune	Fremtidig søknad

6	Rehabilitering av kunstgressdekke	Vidotta stadion	Enebakk IF	Fremtidig søknad
7	Tennisbane	Mjær stadion	Driv IL	Fremtidig søknad
8	Rehabilitering Flatebyhallen	Flateby	Enebakk kommune	Fremtidig søknad

Anleggsprogram for nærmiljøanlegg 2023-2026

Den andre kategorien med anlegg som kan søke om spillemidler er friluftsliv- og nærmiljøanlegg. Følgende anlegg foreslås av Enebakk idrettsråd som prioritet her:

Prioritet	Anleggstype	Sted	Søker	Kommentar
1	Streetbasket	Mjær Ungdomsskole	Enebakk kommune	Ny søknad

Prioritert liste for friluftslivsprosjekter 2023-2027

I perioden for planen er det en rekke friluftslivsprosjekter i regi av kommunen som enten skal ferdigstilles, er påbegynt eller skal igangsettes. Tiltakene lagt i rekkefølge etter prioritert kategori basert på realiserbarhet og fremdrift i prosjektet. Dersom det skal søkes om spillemidler til tiltakene må disse rulleres i den årlige rulleringen av anleggsprogrammet *før* det søkes om spillemidler.

Kostnader i 1 000 kroner.

Prioritet	Tiltak	Samarbeid med	Antatt år kommunal bevilgning	Antatt total kostnad	Årlig drifts kostnad	Kommentarer
1	Adkomst til Marka fra Ekebergdalen	Grunneiere	Avh. Av Haukås-framdrift	1.400'	20'	Vedtak i KST i 2011. Gjenstår parkeringsplass på Haukås.
2	Restaurering av Haugdammen		2023-2030	3.000'		Gjenreise dammen og opparbeide grøntområde. Forprosjekt ferdig. Rydding før anlegg i 2023.
3	Offentlig parkering ved Durud		2024-2030	500'		
4	Offentlig parkering i tilknytning til Mjærskautårnet	Grunneiere og Skiforeningen	2024-2030	500'		
5	Badebrygge i Morte vann	Grunneiere	2025	25'-30'	5'	Mulighet for bading i Østmarka på Flateby. Enkel flytebrygge.

6	Ridestier på Flateby (Fortuna)	Grunneiere	2024-2026?	200'		Legger til rette for å ri i skogen hele året uavhengig av værforhold. Kan også benyttes av gående.
7	Tursti fra Bedehuset til Flateby Bruk	Grunneiere og ENØX	2024-2026	Lav kostnad		
	Sum			5.630'	25'	

Følgende prosjekter blir listet som uprioriterte anlegg i temaplanen:

- Orienteringskart Kirkebygda (EIF) antatt kostnad 120000.
- Innfartsparkering Strefinn langs Gjeddevannsveien- kostnad 35000
- Nærmiljøanlegg, utfartsparkeringplasser, diverse anlegg
- Lysløype i Kirkebygda
- Funpark Kirkebygda (EIF) - Anlegg for ski, sykkel, rullebrett og snowboard
- Fullføre Flyktningeruten fra fylkesvei 120 til Øyeren

Beskrivelse av langsiktige uprioriterte behov for anlegg og områder 2023-2030

Nedenfor følger en uprioritert liste over aktuelle utbyggings- og tilretteleggingstiltak for idrett, nærmiljø og friluftsliv som det kan bli aktuelt for kommunen å delta i eller støtte økonomisk.

Det understrekes at listen med et perspektiv på 8 år ikke er noen form for prioritering. Hva som er mest aktuelt å gjennomføre skal vurderes fortløpende ved rullering av kommunedelplanen/anleggsprogrammet og er avhengig av både finansieringsmuligheter, bemanning, initiativ fra lag og foreninger, samt mulighetene for å samarbeide med andre kommunale avdelinger.

Fylkeskommunen er etter oppdrag fra kulturdepartementet satt til å forvalte Akershus andel av spillemiddelavsetningen. I bestemmelser for spillemiddelsøknader fremkommer det et krav om at anlegg det søkes midler til skal være prioritert i en kommunaldelplan. Når det allikevel settes opp en uprioritert liste er dette fordi det er et ønske fra fylkeskommunen å få en oversikt over hvilke anlegg det kan være behov for i kommunene. Den uprioriterte listen skal også bidra til kommunalt fokus på behovsvurderinger, avklare forslag til løsning/utforming/lokalisering, eventuelt behov for regulering, avtaleinngåelser, økonomiskplanlegging o.s.v.

Uprioriterte anlegg og områder for idrett 2023-2030

Flere av anleggsforslagene trenger en ny gjennomgang både av hensyn til i hvilken grad de bør stå på planen, og for noen hvor det er hensiktsmessig å lokalisere dem.

- Utvidelse av grusbanen på Streifinn, Flateby hundeklubb
Ønsker å utvide deres treningsbane for å kunne øke aktiviteten på banen.
- Mini-hall Streifinn, Flateby Hundeklubb

Ser behovet for å også ha en hall på den planlagte nye banehalvdelen slik at aktivitetsnivået kan holdes oppe gjennom vinteren.

- Sommerhopp/freestyle rampe, Enebakk vannskiklubb
Øvre budsjett pris kr 870.000.
- Flerbrukshall Streifinn, Enebakk IF
EIF ser behovet for bygging av ny flerbrukshall på Streifinn grusbane. EIF turngruppa og taekwondo er per dag i den situasjonen at de må si nei til deltagelse grunnet plassmangel/for få anlegg. Budsjett er ikke kommet på plass – da det blant annet er usikkerhet rundt tilgangen til vann og avløp på Streifinn og kostnader tilknyttet dette. I tillegg må det knyttes kostnader til parkering og belysning.
- Kunstgressbane Kirkebygda, Enebakk IF
EIF ser behovet for bygging av ny kunstgressbane i Kirkebygda. Primært en 9er kunstgressbane på eksisterende Enebakk Stadion.
- Kunstgressbane Kirkebygda, Enebakk IF
Sekundært ønsker EIF en 7er bane på grusplassen utenfor Kirkebygda barneskole. Bakgrunnen for dette er at EIF ser på det som nødvendig å utvide fotballtilbudet i kommunen. Når det gjelder budsjett så er dette ikke på plass, men kan utarbeides på kort sikt.
- Ny skiheis i alpinanlegget Solveiglia/Streifinn, Enebakk IF
EIF ser behovet for ny heis i alpinanlegget da det eksisterende anlegget begynner å bli veldig slit. Antatt kostnad er ventet å ligge på rundt 2,9 millioner kroner.
- Løpebane Mjær stadion, Driv IL
Komplett omlegging av løpebane til kunststoffdekke i stedet for dagens rødstubbedekke.
- Ombygging leirduebane, Enebakk Jeger og Fiskerforening
EJFF har tre leirduebaner hvor maskiner og anlegg er over 20 år gammelt. Det er behov for nytt utstyr og rehabilitering/modernisering av anlegg.
- Påbygg klubbhus, Enebakk jeger og Fiskerforening
Klubbhuset trenger utvidelse med møterom, garderobe samt toaletter tilpasset funksjonshemmede.
- Utendørs ridebane Flateby, Fortuna Rideklubb
Dagens banedekke og mellomsjikt har behov for utskifting, samt ny drenering fra banen og ut til bekk. I forbindelse med rehabilitering av banen er denne utvidet fra dressbane på 20m x 60m til en all- round bane på 40m x 80m.

Uprioriterte anlegg og områder for fysisk aktivitet/nærmiljø (friluftsliv) 2023-2030

- Lys på treningsbane Streifinn, Enebakk kommune
Lysanlegg for alle utendørsanlegg.

- Kabelbane, Enebakk vannskiklubb
Kostnad kr 450.000
- 2 stk betongbrygger, Enebakk vannskiklubb
Budsjettert til kr 160.000

Vedlegg 2 Aktuelle lover

Det foreligger en rekke lover som innholdet i temaplanen berøres av. I listen står de mest sentrale. For hele lovteksten se [Forsiden - Lovdata](#).

- *Friluftsloven*
- *Kulturminnevernloven*
- *Lov om folkehelse*
- *Lov om Oslomarka*
- *Markaloven*
- *Motorferdselsloven*
- *Naturmangfoldloven*
- *Plan- og bygningsloven*
- *Skogbruksloven*
- *Vassdragsloven*
- *Viltloven*

Vedlegg 3 Tilskuddsordninger

Det finnes en rekke tilskuddsordninger, både statlige og fylkeskommunale, som kan bidra til finansiering av tilrettelegging for idrett, fysisk aktivitet og friluftsliv. Oversikten er ikke fullstendig, og endres over tid.

Statlige tilskuddsordninger:

Staten har følgende økonomiske tilskuddsordninger som er tilegnet idrett, fysisk aktivitet og friluftsliv:

Spillemidler til Ordinære anlegg

Der ikke annet er bestemt, ytes tilskudd til ordinære anlegg inkludert rehabilitering, på inntil 1/3 av godkjent kostnad. Der ikke annet er bestemt utgjør kr 150 000 nedre grense for godkjent kostnad ved beregning av tilskudd. For flere anlegg er det fastsatt særskilte maksimale tilskuddsbeløp. Kommuner, fylkeskommuner, idrettslag/organisasjonsledd i NIF kan søke om spillemidler til bygging/rehabilitering av idrettsanlegg som er åpne for allmenn idrettslig aktivitet. Anlegg for barn og ungdom, samt anlegg med stort brukspotensial, vil bli prioritert. Det er et vilkår for å kunne søke om spillemidler at anlegget er del av en vedtatt kommunal plan som omfatter idrett, fysisk aktivitet og friluftsliv.

Spillemidler til Nærmiljøanlegg

Nærmiljøanlegg med kostnadsramme over kr 600 000 skal være del av en vedtatt kommunal plan som omfatter idrett og fysisk aktivitet. Det kan bli gitt tilskudd på inntil 50% av godkjent kostnad. Maksimalt tilskudd per anleggsenhet er kr 300 000. Nedre beløpsgrense for godkjent kostnad er kr 50 000 (tilskudd kr 25 000) Grunnlag for tilskudd er begrenset oppad til kr 600 000. Det samlede statlige tilskuddet kan ikke komme over 50% av godkjente kostnader. Det kan søkes om tilskudd til rehabilitering av nærmiljøanlegg etter 10 års bruk. Søknadsprosedyren er den samme som for nye anlegg.

Tilskudd til friluftslivsaktivitet

Tilskudd fra denne ordningen skal gå til tiltak som stimulerer til direkte friluftslivsaktivitet, som for eksempel organiserte turer, friluftsløp, praktiske kurs og annen opplæring i friluftslivsaktiviteter. Deler av tilskuddet kan nyttiggjøres til innkjøp av enkelt utstyr og materiell når dette er en forutsetning for å få gjennomført friluftslivsaktivitetene, for eksempel fiskestenger og telt. De søknadsberettigede er frivillige organisasjoner registret i Enhetsregisteret og interkommunale friluftsråd.

Tilskudd til tiltak i statlig sikra områder

Ordningen skal bidra til å fremme friluftslivsaktivitet i statlige sikrede friluftsområder og områder vernet som friluftsområder etter markaloven. Aktuelle tiltak kan være informasjonstavler, opparbeidelse av atkomstvei, tiltak for å øke tilgjengelighet for personer med nedsatt funksjonsevne og mye mer. Midlene skal ikke nyttes til drift av friluftsområdet. For å kunne få tilskudd må tiltaket inngå i en gjeldende og godkjent forvaltningsplan for friluftsområdet. De søknadsberettigede er kommunen og interkommunalt friluftsråd.

Statlig sikring av friluftslivsområder

Med sikring av friluftsområder menes at områder som skal brukes intensivt til friluftsliv kan kjøpes eller det kan inngås livsvarige avtaler om bruksrett. De søknadsberettigede er kommunen og interkommunale friluftsråd, men lokale lag og organisasjoner kan gjerne ta initiativ overfor kommunen og friluftsråd om å fremme sikringssøknad.

Tilskudd til inkludering i idrettslag

Det overordnede målet med tilskuddsordningen er å inkludere nye grupper inn i lagenes ordinære aktivitetstilbud, gjennom å motvirke økonomiske og kulturelle barrierer, som kan være til hinder for deltakelse i ordinær idrettsaktivitet. Målgruppen er i hovedsak barn og unge med minoritetsbakgrunn med særskilt fokus på jentenes inkludering, samt barn/ungdom fra familier med lav betalingsevne. Tilskuddet kan anvendes til tiltak som motvirker eller reduserer økonomiske barrierer for å delta i aktiviteter i regi av idrettslag. Tilskuddet skal gå til prosjekter og tiltak i regi av idrettslag i utsatte bydeler i de største byene, herunder utsatte områder i randkommuner til Oslo hvor en relativt stor andel av befolkningen har innvandrerbakgrunn.

Fylkeskommunale tilskuddsordninger:

Viken fylkeskommune har følgende økonomiske tilskuddsordninger:

Tilskudd til utvikling av pilegrimsleden

Pilegrimsleden er et nasjonalt prosjekt med kulturhistoriske vandreleder, som fører til Nidarosdomen i Trondheim. Søknadsordningen gjelder tiltak langs- eller i forbindelse med pilegrimsleden i Akershus. Frivillige organisasjoner, kommuner, skoler, næringsdrivende og privatpersoner kan søke

Tilskudd til oppfølging av aktivtetsløftet

Akershus fylkeskommune har opprettet en tilskuddsordning til utvikling og samarbeid for å få gjennomført regionale tiltak som følger opp Aktivtetsløftet - regional plan for fysisk aktivitet, idrett og friluftsliv i Akershus for 2016-2030.

Kommuner og interkommunale samarbeid, samt organisasjoner, nettverk og ideelle stiftelser med regional tilknytning i Akershus er blant de som kan søke tilskudd. Ut ifra de definerte tildelingskriteriene kan fylkeskommunen gi tilskudd til utvikling av regionale tiltak som kan komme befolkningen i Akershus til gode.

Tilskudd til utvikling av attraktive byer og tettsteder

Akershus fylkeskommune gir støtte til plan- og utviklingsprosesser i kommunene for å skape inspirasjon og økt kompetanse om utvikling av attraktive og menneskevennlige byer og tettsteder. Alle kommuner kan søke om tilskudd gjennom denne ordningen og det gis anledning til å samarbeide med andre kommuner.

Aktive skolebarn – Tryggere skolevei

Aktive barn - tryggere skolevei» er en fylkeskonkurranse hvor målet er å få flere barn til å gå eller sykle til skolen. Samt at elevene får en trygget skolevei. Skoler som er tilknyttet Akershus kan søke om støtte gjennom ordningen.

Tilskudd til Program for folkehelsearbeid i kommunene

«Program for folkehelse» i Akershus skal bidra til å integrere psykisk helse som en likeverdig del av folkehelsearbeidet og fremme lokalt rusforebyggende arbeid, med barn og unge (0-24 år) som primærmålgruppe. Målet med tilskuddsordningen er å styrke kommunenes arbeid med å fremme befolkningens helse og livskvalitet.

Tilskuddsordningen skal bidra til:

- utvikling av kunnskapsbaserte lokale tiltak, arbeidsmåter og verktøy for å fremme barn og unges livskvalitet og psykiske helse og rusforebyggende arbeid i kommunene.
- å integrere barn og unges psykiske helse som en likeverdig del av det lokale folkehelsearbeidet.
- samarbeid med andre kommuner i regionen, frivillighet og/eller kunnskapssentrene, høyskoler og næringsliv.

Søknadsordningen er åpen for alle kommuner i Akershus. Enkeltaktører har ikke anledning til å søke. Frivillige lag og organisasjoner kan motta midler til lokale tiltak under forutsetning av at kommunen står som tiltakseier.

Kommunale tilskuddordninger:

Kommunen har følgende økonomiske virkemidler for å stimulere til utvikling av idrett og fysisk aktivitet:

Tilskudd til anlegg og vedlikehold (nyanlegg og vedlikehold/drift)

a. Nyanlegg

Kommunen kan gi stønad til nyanlegg, som idrettsanlegg, samlingslokaler og andre anlegg som tjener kulturlivet i kommunen. Størrelsen avpasses etter eventuelle tilskudd fra fylke og/eller stat. Eventuelle restriksjoner på bruken av slike anlegg må oppgis i søknaden, sammen med en begrunnelse.

Med søknaden skal følgende dokumenter vedlegges:

- Forhåndsgodkjente tegninger som viser planløsning og anleggets plassering.
- Detaljert kostnadsoverslag
- Finansieringsplan
- Drifts- og vedlikeholdsplan
- Avskrift av skjøte eller leiekontrakt, eller skriftlig tilsagn om dette.

Det er aktuelt utvalg som behandler søknaden, med innspill fra administrasjonen.

b. Tilskudd til vedlikehold og drift av anlegg

Stønad kan gis til vedlikehold av anlegg som nevnt under pkt. a. Hver anleggstype må spesifiseres med detaljopplysning om vedlikeholdsoppgavene og kostnadsoverslaget. Driftstilskudd til anlegg kan gis på grunnlag av framlagte driftsregnskaper, der inntektsposter også fremgår.

Grunnstønad til organisasjoner

Stønaden er øremerket den ordinære driften av organisasjonen. Den utbetales etter søknad til fastsatt tidsfrist, vedlagt siste års godkjente regnskap og årsberetning. Grunnstønad utbetales i alminnelighet en gang pr. år. Grunnstønad kan søkes av organisasjoner med medlemmer til og med fylte 19 år. Stønaden gis etter skjønnsmessig vurdering ut fra antall medlemmer under 20 år, aktivitetsomfang og økonomi.

Stønad til spesielle tiltak

Med spesielle tiltak menes her tiltak som ikke inngår i en organisasjons ordinære drift, og som er avgrenset i tid. Slike tiltak kan for eksempel være opplæringstiltak for ledere, kurs, konferanser, møteserier, informasjonskampanjer, stevnearrangementer, kulturkvelder/-uker, utstillinger mv. Det gis ikke støtte til offentlig fester og andre arrangementer som tar sikte på økonomisk vinning. Videre gis det ikke støtte til individuelle deltageravgifter og reiseutgifter i egenregi til ulike treningsleirer og lignende. Søknader fra utøvere som deltar i nasjonale og internasjonale mesterskap, og som er medlemmer av organisasjoner/lag som hører hjemme i Enebakk, er tilskudds berettiget. Søknad om stønad til spesielle tiltak må foruten redegjørelse for tiltakets art inneholde opplysninger om anslått antall deltakere, kostnadsoverslag og finansieringsplan. Det skal søkes i god tid før tiltaket skal gjennomføres. Stønader til spesielle tiltak utbetales som hovedregel mot framlagt dokumentasjon av utgifter ved gjennomført arrangement.

Tiltak til integrering/barn og unge utenfor fast aktivitet

Av tilskuddsrammene avsettes det hvert år av øremerkede midler til arrangementer/tiltak rettet mot integrering og aktiviteter for barn/unge utenfor faste aktiviteter. Her menes tiltak som skiller seg klart ut som en egensatsing rettet mot målgruppen. Søknader skal inneholde opplysninger om målgruppen, aktiviteten, enkelt budsjett med utgifter/inntektsside. Mottakere av tilskudd skal sende en enkel evaluering av tiltak/tilbud i etterkant av gjennomføringen.

Etableringsstønad

Nystartede organisasjoner kan søke hovedutvalg for kultur, oppvekst og skole om etableringsstønad.

Søknadsfrist

Frist for søknad om stønad utlyses hvert år etter at kommunestyret har vedtatt budsjettet.

Søknadens behandling

Søknader om stønad etter disse retningslinjer, med unntak av stønad til nyanlegg, avgjøres av hovedutvalg for kultur, oppvekst og skole innenfor rammen av vedtatte budsjetter.

Kommunedirektøren kan behandle søknader administrativt i henhold til det til gjeldende delegeringsreglement. Kommunedirektøren har i henhold til delegeringsreglementet videre delegert dette til kommunalsjef for kultur og oppvekst. Kommunedirektøren pålegges å fremlegge detaljert fordeling av tilskuddsmidler og komme med forslag til fordeling av restmidler ved årets slutt. Stønadsmidler skal brukes opp.

Kontroll

Hovedutvalg for kultur, oppvekst og skole fører kontroll med at midlene nyttes i samsvar med forutsetningene. Dersom forutsetningene for stønad etter disse retningslinjer brytes, kan rettigheter innen rammen av stønadsordningen mistes for minst ett år.

Endring i retningslinjene

Stønadstyper- og regler skal godkjennes av kommunestyret. Det tas forbehold om at tilskuddsordninger som her er omtalt kan endres i løpet av planperioden.

Annet:

Spillemidler til utstyr

Spillemidler til utstyr er en ordning gjennom Akershus Idrettskrets som skal hjelpe idrettslag i forbindelse med innkjøp av utstyr. Utstyr til aktiviteter for barn og ungdom skal prioriteres.

Lag og foreninger inkludert særforbund tilknyttet NIF kan søke om tilskudd. Klubben må være eier av utstyret. Minimum søknadsbeløp er 3 333 kroner (Utstyrskostnad 10 000 kroner). Maksimalt tilskudd til et utstyrselement er 300 000 kroner.

Vedlegg 4 Enebakk Idrettsråd

Enebakk Idrettsråd (EIR) er en viktig aktør og medspiller for kommunen sitt arbeid med idrett og fysisk aktivitet. EIR arbeider for å sikre best mulig vilkår for idrett og fysisk aktivitet i kommunen. Det avholdes årlige dialogmøter, i tillegg til sporadisk samarbeid ved behov.

Kommunen rådfører seg med EIR i saker som berører idretten, for eksempel:

- Kommuneplan og andre plansaker hvor areal og anleggsutvikling inngår.
- Fordeling av tilskudd til idretten.
- Fordeling av treningstider i kommunale anlegg og haller.
- Prioritering av søknader om spillemidler.

Det var 11 lag og foreninger tilsluttet Enebakk idrettsråd pr 31.12.2022.

Vedlegg 5 Nyttige lenker og nettsider

<https://backoffice.anleggsregisteret.no/VAADIN/dynamic/resource/1/8b0bc6b1-9de0-4507-b407-b3db23daa83a/anleggsdata.xlsx>

[Norges idrettsforbund \(idrettsforbundet.no\)](https://idrettsforbundet.no/)

[Forside | Gode idrettsanlegg](#)

[Fysisk aktivitet - Helsedirektoratet](#)

[Fysisk aktivitet – lokalt folkehelsearbeid - Helsedirektoratet](#)

[https://skjema.viken.no/skjema/VIK341/ BREKRAFTSJEKKEN FOR VIKEN](https://skjema.viken.no/skjema/VIK341/BREKRAFTSJEKKEN_FOR_VIKEN)

www.tverga.no

Vedlegg 6 Veiviser for klima og miljøhensyn, arealbruk og lokalisering av anlegg og områder for fysisk aktivitet, idrett og friluftsliv

1. Lokaliser anlegg etter behovs- og helhetsvurdering av ønsket aktivitet på rett sted.
2. Aktivitetsområder skal alltid være vurdert med flere aktiviteter, ved sambruk og samlokalisering av aktuelle anlegg. Tilrettelegging bør være tilpasset landskap og natur.
3. Vektlegg løsninger som gir korte gang- og sykkelavstander til daglige gjøremål, med sykkelparkering og effektiv samordning mellom ulike miljøriktige transportvalg.
4. Lokaliser anlegg og områder for fysisk aktivitet, idrett og friluftsliv ut ifra en helhetsvurdering tilpasset lokale behov, kollektivknutepunkter og senterstruktur. Bruk av bil og arealer kan begrenses ved sambruk av parkeringsareal.
5. Ivareta allemannsretten i utmark samt gode ferdselsmuligheter ved tettsteder. Ved planlegging og rehabilitering av ferdselstraseer skal hensynet til det egenorganiserte friluftslivet, vern av naturverdier, landskapskvaliteter og kulturminner veie tyngst.
6. Skilt og merk ferdselsårer for daglig fysisk aktivitet og aktiv forflytning, og til aktivitets- og friluftslivsområder.
7. Tilstreb tilrettelegging for sykkelparkering eller kollektivdekning ved friluftslivs- og aktivitetsområder.
8. Tilstreb universelt utformede og godt tilrettelagte utendørs- og innendørs områder og anlegg.
9. Sikre kvalitet og innhold i tettsteder ved å ivareta grønne strukturer med varierte naturkvaliteter og arealer egnet for naturopplevelser, og fysisk aktivitet, idrett og friluftsliv.
10. Sikre arealer og anlegg for barn og unge i nærmiljø og skoler for fysisk utfoldelse.
11. Sørge for at de er sikret mot forurensning, støy, trafikkfare og annen helsefare.
12. Klima og miljøhensyn skal ivaretas ved plassering av anlegg, valg av materialer og drift. Miljøhensyn skal ivaretas i utvikling av fremtidens kunstgressbaner

Vedlegg 7 Kart over turmuligheter

Skiløyper

Skiforeningen og Enebakk idrettsforening kjører opp skiløyper i kommunen når forholdene tillater det. Til sammen ca. 120 kilometer med løyper er merket av Skiforeningen innen kommunen. Kommunen kjører ikke løyper selv, men bidrar med tilskudd til leing av mannskap. Skiforeningen har egen løypebase som dekker blant annet Enebakk. Skiforeningens lokalutvalg hjelper løypebasen med vedlikehold av løyper.

Det finnes tre lysløyper:

- Flateby med utgangspunkt fra idrettsforeningens klubbhus Streifinn, ca. 3 km.
- Kirkebygda med utgangspunkt fra Kirkebygden skole, ca. 1 km. (ikke i bruk)
- Ytre Enebakk med utgangspunkt ved I.L. Drivs klubbhus ved Kjepperud, ca. 2,4 km.

Mye brukte utgangspunkt for skiturer i Enebakk er:

- Parkeringsplass innenfor Durud i Ytre Enebakk.
- Parkeringsplass på I.L. Drivs idrettsplass ved Kjepperud.
- Parkeringsplass ved kommunehuset i Kirkebygda.
- Parkeringsplass ved Enebakk I.F. klubbhus Streifinn på Flateby.
- Parkeringsplass ved Bødenes Hus på Tømmerbråten.

På golfbanen i Ytre Enebakk er det mulig å gå på ski ved beskjeden snømengde.

Kartoversikt

Turkart for Enebakk kommune er fra 2008. Siden da er det gjort vesentlige oppgraderinger og endringer av både løypenett, turmål, parkeringsmuligheter og andre forhold av relevans. Det er derfor lite hensiktsmessig å legge ved kart som ikke er oppdaterte. Nye kart er under utarbeidelse, og er forventet klare i overgangen fra 2023 til 2024. Kartoversikten vil bli tilføyd når nye kart er klare. Parallelt vil det jobbes med hvordan kartene kan bli lett tilgjengelige, særlig tilpasset dagens digitale brukere.

Kart 1: Oversikt over fot-ruter Enebakk Nord

Kart 2: Oversikt over fot-ruter Enebakk Sør

Kart 3: Oversikt over skiløyper Enebakk Nord

Kart 4: Oversikt over skiløyper Enebakk Sør

Kart 5: Oversikt over sykkelruter Enebakk Nord

Kart 6: Oversikt over sykkelruter Enebakk Sør